

VPRAŠALNIK ZA KANDIDATKO ZA KOMISARKO**Ekaterina ZAHARIEVA****Zagonska podjetja, raziskave in inovacije****1. Splošna usposobljenost, evropska zavezanost in osebna neodvisnost**

Kateri vidiki vaših osebnih kvalifikacij in izkušenj so še posebej pomembni za prevzem komisarske funkcije in promocijo splošnega evropskega interesa, zlasti na področju, za katero bi bili odgovorni? Kako boste prispevali k izvajanju političnih usmeritev Komisije? Kako nameravate uresničevati načelo enakosti spolov in v vse politike svojega resorja vključiti vidik spola? Kako boste poskrbeli za vključevanje mladih?

Kako lahko Parlamentu jamčite svojo neodvisnost in kaj boste storili, da vaše pretekle, sedanje in prihodnje dejavnosti ne bodo zbujale dvoma o opravljanju vaših nalog v Komisiji?

Kateri vidiki vaših osebnih kvalifikacij in izkušenj so še posebej pomembni za prevzem komisarske funkcije in promocijo splošnega evropskega interesa, zlasti na področju, za katero bi bili odgovorni?

Zelo sem počaščena, da lahko kandidiram za članico Evropske komisije, ki jo vodi predsednica Ursula von der Leyen. Na začetku poklicne poti sem si neutrudno prizadevala za pristop svoje države, Bolgarije, k Evropski uniji. Odkar smo postali del Unije, sem se vseskozi trudila prispevati k močni in združeni evropski družini, ki ima mesto, ki si ga zasluži v svetu. Ker sem del otroštva živela v totalitarnem režimu, se zelo dobro zavedam cene vrednot, na katerih temelji naša evropska demokracija, in jih bom vedno zagovarjala.

Po diplomi iz prava sem dve leti delala kot odvetnica, nato pa sem se pridružila bolgarski javni upravi, kjer sem skoraj sedem let delala kot pravna svetovalka in direktorica na ministrstvu za okolje in vodo. Naslednjih 15 letih sem delovala v politiki, najprej kot namestnica ministra za regionalni razvoj, nato pa kot vodja kabineta in generalna sekretarka predsednika republike. Kot namestnica ministra za regionalni razvoj sem usmerjala tudi regionalno in kohezijsko politiko.

V naslednjih letih sem delovala kot podpredsednica vlade, pristojna za gospodarsko politiko, ministrica za regionalni razvoj in javna dela, ministrica za pravosodje, nazadnje pa kot podpredsednica vlade, pristojna za reformo pravosodja, in ministrica za zunanje zadeve Bolgarije. Ko je Bolgarija leta 2018 predsedovala Svetu Evropske unije, sem kot zunanja ministrica predsedovala Svetu za splošne zadeve in se udeleževala sestankov z Evropskim parlamentom. To je bila edinstvena izkušnja, saj sem imela priložnost pomembne dosjeje videti s širše evropske perspektive in promovirati splošni evropski interes.

Kot generalna sekretarka in ministrica sem bila politično in vodstveno odgovorna za velike upravne strukture. To je pomembna prednost, saj bom, če bom potrjena, imela politični nadzor nad dvema velikima generalnima direktoratom (GD za raziskave in inovacije ter Skupno raziskovalno središče).

Kot nekdanja poslanka bolgarskega parlamenta sem dobro seznanjena tudi s parlamentarnim delom. To mi bo pomagalo pri tesnem sodelovanju z Evropskim parlamentom.

Prepričana sem, da mi bo moje znanje – upravne in politične izkušnje na najvišji ravni – zelo koristilo pri opravljanju prihodnjih nalog evropske komisarke.

Kako boste prispevali k izvajanju političnih usmeritev Komisije?

Trajnostna blaginja in konkurenčnost sta v središču političnih usmeritev predsednice Ursule von der Leyen, raziskave in inovacije pa naj bi postale jedro evropskega gospodarstva. Nedavno poročilo Maria Draghija o konkurenčnosti EU ponuja zelo dragoceno analizo trenutnih pomanjkljivosti politike EU na področju raziskav in inovacij ter program reform.

Evropska politika na področju raziskav in inovacij je v zagonu. Moja poslanica podrobneje opisuje različne elemente reform, ki jih nameravam v celoti izvesti. Ena od glavnih prednostnih nalog bo razvoj naslednjega okvirnega programa za raziskave in inovacije. V skladu s političnimi usmeritvami si bom prizadevala za povečanje izdatkov za raziskave. Prav tako se bom trudila poenostaviti okvirni program in ga bolje usmerjati tja, kjer ima največji pomen in najvišjo evropsko dodano vrednost, ob upoštevanju priporočil iz Draghijevega poročila. Pripravljena sem odigrati ključno vlogo pri tem cilju ter spodbuditi znanstveni in tehnološki napredek EU, od temeljnih raziskav do uporabnih inovacij. Raziskave in inovacije morajo postati vse bolj pomemben del naše konkurenčne prednosti v današnjem svetovnem gospodarstvu.

Kako nameravate uresničevati načelo enakosti spolov in v vse politike svojega resorja vključiti vidik spola?

Vključevanje načela enakosti spolov in vidika spola v raziskave in inovacije bo glavna prednostna naloga mojega mandata. To ni le moralna dolžnost, temveč je nujno potrebno za to, da poiščemo vse talente. Sama sem si dokazano prizadevala, da bi ženske na ministrstvih, ki sem jih vodila, lahko dosegle visoke položaje.

Lahko se bom oprla na dosednji napredek, dosežen zlasti v okviru evropskega raziskovalnega prostora in pri izvajanju načrtov za enakost spolov v okviru programa Obzorje Evropa. Vendar na področju raziskav, inovacij in zlasti zagonskih podjetij še vedno obstajajo velike razlike med spoloma. Zato bom prispevala k strategiji za enakost spolov po letu 2025, zlasti k prizadevanjem za boj proti nasilju na podlagi spola. Prizadevali si bomo za nadaljnje vključevanje **razsežnosti spola v financirane projekte** in zagotovili učinkovito **spremljanje** napredka, pri čemer **ne bomo dovolili nazadovanja**. Podprla bom tudi raziskave o enakosti spolov, vključno s tem, kako se enakost spola povezuje z drugimi socialnimi kategorijami. Nazadnje bom tudi zagotovila, da bo razsežnost spola vključena v evropsko strategijo za zagonska podjetja in podjetja v razširitveni fazi, in sicer z uporabo vseh razpoložljivih instrumentov za podporo inovatorkam.

Poskrbela bom tudi za uravnoteženo zastopnost spolov v svoji ekipi.

Kako boste poskrbeli za vključevanje mladih?

Podpora mladim je ključen element politike na področju raziskav in inovacij ter bo pomembna prednostna naloga mojega mandata, če bom potrjena. V prvih 100 dneh bom organizirala letne dialoge o mladinski politiki, da bi prisluhnili potrebam mladih državljanek in državljanov ter zlasti mladih raziskovalk in raziskovalcev.

Zavezujem se, da bom v okviru evropskega raziskovalnega prostora okrepila mladinsko komponento, da bi izboljšali mobilnost, poklicni razvoj in zaposlitvene pogoje za raziskovalce, zlasti tiste na začetku poklicne poti. Pri tem bosta zlasti pomembna prihodnji akt o evropskem raziskovalnem prostoru in platforma evropskega raziskovalnega prostora za talente. Hkrati nameravam z različnimi programi še naprej podpirati mlade raziskovalce po vsej Evropi. Primeri vključujejo ukrepe Marie Skłodowske Curie za doktorsko izobraževanje in podoktorsko usposabljanje, natečaj EU za mlade znanstvenike (EUCYS) in pobudo EU TalentOn, ki znanstvenike, stare od 21 do 35 let, spodbuja, naj prispevajo inovativne zamisli o ključnih vprašanjih za Unijo.

Kako lahko Parlamentu jamčite svojo neodvisnost in kaj boste storili, da vaše pretekle, sedanje in prihodnje dejavnosti ne bodo zbujale dvoma o opravljanju vaših nalog v Komisiji?

Če bom potrjena za komisarko, se zavezujem, da bom še naprej dosledno spoštovala dolžnosti neodvisnosti, preglednosti, nepristranskosti in razpoložljivosti, kakor so opredeljene v členu 17(3) Pogodbe o Evropski uniji in členu 245 Pogodbe o delovanju Evropske unije.

V celoti bom spoštovala črko in duh Pogodbe, zlasti obveznost, da delujem v interesu Evrope in za svoje delo ne sprejemam navodil katere koli vlade ali druge institucije, organa, urada ali subjekta. Spoštovala bom kodeks ravnanja članic in članov Evropske komisije in njegove določbe o navzkrižju interesov. Moja prijava interesov je popolna in dostopna javnosti ter jo bom, kot tudi v prejšnjem mandatu, po potrebi brez odlašanja posodobila.

2. Upravljanje resorja in sodelovanje z Evropskim parlamentom

Ali se lahko zavežete, da boste Parlament ustrezno obveščali o svojih dejavnostih in ukrepih svojih oddelkov? V kakšnem smislu se čutite odgovorni Evropskemu parlamentu?

Kaj ste pripravljene izrecno obljubiti v zvezi s sodelovanjem in navzočnostjo v Parlamentu, tako na sejah odborov kot na plenarnem zasedanju, v zvezi s preglednostjo, sodelovanjem in dejansko nadaljnjo obravnavo stališč in zahtev Parlamenta glede zakonodajnih pobud? Ali ste v zvezi z načrtovanimi pobudami in tekočimi postopki pripravljene Parlamentu pravočasno posredovati enakovredne informacije in dokumente kot Svetu?

Na podlagi izkušenj, ki jih imam kot poslanka bolgarskega parlamenta in ministrica, menim, da je tesno sodelovanje med Evropskim parlamentom in Evropsko komisijo ključnega pomena. Med štirimi zaporednimi ministrskimi mandati v Bolgariji sem nacionalni parlament vedno podrobno obveščala o svojih pobudah in poslance obravnavala kot ključne partnerje pri oblikovanju politik. V celoti se zavežujem, da bom Evropski parlament ustrezno in redno obveščala o svojih dejavnostih in ukrepih svojih oddelkov.

Zavezana sem vodilnim načelom, ki omogočajo uspešno medinstitucionalno sodelovanje ter učinkovit in legitimen sistem odločanja na ravni EU. Ta načela vključujejo odprtost, vzajemno zaupanje, učinkovitost in redno izmenjavo informacij. V celoti podpiram politične usmeritve in poslanice izvoljene predsednice, ki popolnoma odražajo ta načela, ter namero o okrepitvi posebnega partnerstva med Evropskim parlamentom in Komisijo. Storila bom vse, kar je v moji moči, da bodo ta načela spoštovana, pri čemer bom v celoti upoštevala določbe Medinstitucionalnega sporazuma o boljši pripravi zakonodaje iz leta 2016 in okvirnega sporazuma.

Zavežujem se, da bom sodelovala v vseh ustreznih plenarnih razpravah, sejah odborov in tristranskih pogovorih. Poskrbela bom, da bodo zadevni odbori Evropskega parlamenta vključeni v vsa pomembna dogajanja v mojem resorju, hkrati pa zagotovila enako obravnavo Parlamenta in Sveta kot sozakonodajalcev. Zlasti bom skrbela za popolno preglednost pri rednem pretoku informacij s predsedujočimi ustreznim parlamentarnim odborom, neposredno komunicirala s člani in članicami odborov ter zagotovila, da bom na voljo za dvostranska srečanja. Poskrbela bom tudi, da bodo poslanci in poslanke Evropskega parlamenta dobili hitre in točne odgovore na vprašanja, naslovljena na Komisijo na področju, za katero bom pristojna. Na plenarnem zasedanju Evropskega parlamenta in sejah odborov bom nastopila vedno, ko bom pozvana, da odgovorim na vprašanja ali se odzovem na določeno zadevo.

V okviru zaveze prihodnjega kolegija, da bo skupaj z Evropskim parlamentom uresničeval politične usmeritve, bom tesno sodelovala s Parlamentom na vseh stopnjah razprav o resolucijah v skladu s členom 225 PDEU, ob polnem spoštovanju načel sorazmernosti, subsidiarnosti in boljše priprave zakonodaje.

Vprašanja Odbora za industrijo, raziskave in energetiko

3. Kako vidite vaš resor onkraj vaše poslanice in kakšna bi bila vaša zapuščina? Katere zakonodajne predloge in druge pobude boste kolegiju komisarjev predlagali v sprejetje tekom naslednjih petih let, zlasti v prvih 100 dneh? Kako boste poskrbeli, da bodo ti predlogi in izvajanje obstoječe zakonodaje povečali evropsko konkurenčnost? Ali nameravate te zakonodajne predloge osnovati na namenskih ocenah učinka?

Umestitev raziskav in inovacij v središče evropskega gospodarstva je eden od stebrov političnih usmeritev izvoljene predsednice. Poročili Maria Draghija in Enrica Lette sta močno spodbudili znatno izboljšanje pogojev financiranja raziskav, inovacij in zagonskih podjetij/podjetij v razširitveni fazi na ravni EU. Na podlagi te dinamike moja vizija za resor raziskav in inovacij vključuje krepitev obeh navedenih področij. Izdatki za raziskave in inovacije bodo eno od ključnih področij naslednjega večletnega finančnega okvira in naslednjega okvirnega programa, s ciljem pospešiti inovacije in okrepiti našo konkurenčnost.

Če bom potrjena, nameravam v naslednjih petih letih z več pomembnimi pobudami prispevati k oblikovanju prave evropske unije raziskav in inovacij.

Na področju temeljnih in uporabnih raziskav si bom prizadevala za razširitev Evropskega raziskovalnega sveta in Evropskega sveta za inovacije v naslednjem proračunskem obdobju, da bi se bolj osredotočila na strateške prednostne naloge, prelomne temeljne raziskave in inovacije ter znanstveno odličnost. Novi akt o evropskem raziskovalnem prostoru bo v središču mojih prizadevanj za spodbujanje prostega pretoka raziskovalcev, znanstvenih dognanj in tehnologije. Obravnaval bo razdrobljenost raziskav in z bolj usklajenimi prednostnimi nalogami na področju raziskav in inovacij povečal privlačnost evropskega raziskovalnega prostora. Podpiral bo

cilj vlaganja 3 % BDP v raziskave in razvoj, spodbujal reforme nacionalnih sistemov za raziskave in inovacije ter krepil usklajevanje med državami članicami in na ravni EU. Prav tako bo obravnaval razvoj znanj in spretnosti ter raziskovalne poklicne poti, da bi privabili in zadržali talente, pa tudi svobodo znanstvenega raziskovanja. Evropska strategija za raziskovalne infrastrukture bo obravnavala dostopnost, odpornost in varnost naših infrastruktur, da bodo lahko raziskovalci preizkušali in razvijali svoje zamisli.

Kar zadeva inovacije, bom predlagala strategijo EU za zagonska podjetja in podjetja v razširitveni fazi ter evropski akt o inovacijah, da bi zagotovili ustrezno okolje za rast naših zagonskih podjetij. Obravnavala bosta pravne ovire in upravno breme, in sicer z uvedbo pravnega statusa na ravni EU za zagonska in inovativna podjetja (tako imenovanega 28. režima). Evropski svet za inovacije nameravam razširiti, da bi še okrepil podporo zagonskim podjetjem in podjetjem v razširitveni fazi na strateških področjih, kot so kvantna tehnologija, umetna inteligenca, biotehnologija, napredni materiali in vesolje. Pri tem bo prav tako pomembno zasebno sofinanciranje. Prek sklada Evropskega sveta za inovacije se že mobilizirajo znatni zneski zasebnih naložb tveganega kapitala. Vendar je treba v skladu z zaključki Draghijevega poročila storiti več za spodbujanje financiranja inovacij z velikim potencialom rasti ter zasebnih naložb v raziskave in inovacije. Mreža zaupanja vrednih vlagateljev bo imela ključno vlogo pri razvoju našega ekosistema vlagateljev tveganega kapitala in pri mobilizaciji zasebnih vlagateljev k sofinanciranju ter bo našim najboljšim podjetjem pomagala pri širitvi. V prvih mesecih mojega mandata bo znotraj Komisije ustanovljena projektna skupina za zagonska podjetja, ki bo usklajevala prizadevanja na tem področju. V prvi polovici leta 2025 bom organizirala nov evropski forum za zagonska podjetja in podjetja v razširitveni fazi, ki bo vključeval zunanje deležnike in ustanovitelje zagonskih podjetij.

Nadaljevala bom prizadevanja za usklajevanje raziskav, industrijskih inovacij in naložb, da bi izpolnili tehnološke zahteve in zmanjšali strateške odvisnosti. Predstavila bom strategijo za povečanje in usmerjanje uvajanja umetne inteligence v znanosti. Za nadaljnjo podporo hitrejšemu zelenemu in digitalnemu prehodu bom z ustreznimi akterji sodelovala tudi pri razvoju strategije za evropske bioznanosti, ki bo zajemala tudi biotehnologijo. Predlagala bom tudi ciljno usmerjene ukrepe za kritične sektorje in pripravila akt o naprednih materialih, ki bo podpiral proizvodnjo in uvajanje naprednih materialov v Evropi. Prav tako bom predlagala akcijski načrt za spodbujanje žensk v sistemu raziskav, inovacij in zagonskih podjetij/podjetij v razširitveni fazi.

Da bi zagotovila, da bodo te pobude okrepile konkurenčnost EU, sem bom opirala na Draghijevo poročilo. Prizadevala si bom za odpravo naložbene vrzeli, poudarjene v navedenem poročilu, ki znaša več kot 120 milijard EUR letno. Zavzemala se bom za cilj 3 % BDP za področje raziskav in razvoja, in sicer z mobilizacijo zasebnega kapitala, tudi prek evropskih partnerstev. Prizadevala si bom za boljše metode spremljanja, usmerjanja in usklajevanja, da bi zagotovila močne nacionalne proračune ter reforme za raziskave in inovacije, tudi v okviru evropskega semestra. To bi bilo mogoče okrepiti z aktom o evropskem raziskovalnem prostoru. Osredotočila pa se bom tudi na komercializacijo in uvajanje, spodbujanje valorizacije znanja ter sodelovanje med industrijo in akademskimi krogi.

Pri svojem delu bom uporabila vključujoč in z dokazi podprt pristop k oblikovanju politik. V predlogih, ki jih bom spodbujala, bodo upoštevani veljavni standardi boljšega pravnega urejanja. Poleg tega bom v prvih 100 dneh svojega mandata organizirala dialog o mladinski politiki.

4. Kaj načrtujete v zvezi z evropskim raziskovalnim prostorom, Evropskim raziskovalnim svetom, Evropskim svetom za inovacije, Evropskim inštitutom za inovacije in tehnologijo ter Evropskim raziskovalnim svetom za umetno inteligenco in kako bi bili povezani z evropskim aktom o inovativnosti?

Če bom potrjena za komisarko, se nameravam lotiti vprašanja razdrobljenosti evropskega raziskovalnega prostora. Kljub napredku, doseženemu v zadnjih štirih letih, je treba storiti še veliko več, da bi ustvarili pravo evropsko unijo raziskav in inovacij. Če bom potrjena, bom obravnavala prenizke naložbe v raziskave in razvoj, ki so precej pod naložbenim ciljem 3 % BDP, ter nezadostno usklajevanje sistemov raziskav in inovacij držav članic. To nameravam doseči z aktom o evropskem raziskovalnem prostoru, v katerem bodo predlagani minimalni standardi za izboljšanje poklicnih poti in delovnih pogojev na področju raziskav. Akt bo zagotovil mobilnost talentov v Evropi, in to z enakimi možnostmi za moške in ženske, ter spodbujal prakse odprte znanosti. V skladu z resolucijo Evropskega parlamenta iz januarja 2024 bo svoboda znanstvenega raziskovanja osrednji element akta o evropskem raziskovalnem prostoru.

Evropski akt o inovacijah, ki bo dopolnjeval akt o evropskem raziskovalnem prostoru, bo podpiral poenostavitev našega regulativnega okvira, pospešil uvajanje inovacij, olajšal dostop do tveganega kapitala ter podprl testiranje zagonskih podjetij in podjetij v razširitveni fazi, na primer s „peskovniki“. Podpiral bo vse, ki so pripravljeni postati podjetniki in rasti v Evropi, ne glede na njihov poslovni sektor ali temeljne tehnologije, pri čemer bo

posebna pozornost namenjena tudi ženskam. Skupaj z razvojem unije prihrankov in naložb, ki zajema unijo kapitalskih trgov in bančno unijo, bo ta akt prelomen korak za Evropo, ki bo našim inovacijam pomagal doseči trg v primernem obsegu, kar bo prineslo dodano vrednost tako gospodarstvu kot družbi. Spodbujal bo tudi uporabo inovativnih orodij, kot je javno naročanje inovativnih rešitev. Pripravljen bo v sinergiji z 28. režimom pravnega statusa na ravni EU za inovativna podjetja.

Če bom potrjena, nameravam razširiti Evropski raziskovalni svet in Evropski svet za inovacije, ki sta izkazala svojo dodano vrednost. Evropski raziskovalni svet zaradi svoje avtonomije, ki jo nameravam podpirati, spodbuja temeljne in pionirske raziskave, ki temeljijo na odličnosti, za spoprijemanje z najbolj perečimi izzivi človeštva. Vzporedno s krepitvijo naše znanstvene baze je treba okrepiti in razširiti prelomne inovacije. Sklad Evropskega sveta za inovacije je že zdaj najbolj dejaven vlagatelj v globokotehnoška zagonska podjetja v Evropi, ki za vsak vloženi evro mobilizira več kot štiri evre. Vendar je treba storiti več. Če bom potrjena, bom še okrepila osredotočenost na naložbe z visokim tveganjem, od raziskav v zgodnji fazi do predstavitve in uvajanja na trg, s poudarkom na ključnih strateških tehnologijah za konkurenčnost EU. Reformirani Evropski svet za inovacije bo zlasti osredotočen na boljše financiranje in podporo naložbam v podjetja v razširitveni fazi. Preučila bom možnosti za intenzivnejše in bolj strateško sodelovanje z Evropsko investicijsko banko ter zagotovila, da bomo čim bolj povečali sinergije med našimi zadevnimi instrumenti.

Evropski inštitut za inovacije in tehnologijo je skupaj s svojimi skupnostmi znanja in inovacij, ki združujejo univerze, raziskovalne ustanove in industrijske partnerje, eden od inovacijskih instrumentov programa Obzorje Evropa. Na podlagi trikotnika znanja v inovacijsko verigo vključuje izobraževanje in usposabljanje ter tako zagotavlja, da študenti s podjetniško miselnostjo, raziskovalci in inovatorji pridejo na trg dela ter da se sedanja delovna sila dodatno usposobi in prekvalificira glede na potrebe industrije v prednostnih sektorjih. Ima tudi ključno vlogo pri delovanju več akademij za znanja in spretnosti, vključno s tistimi, ki so bile ustanovljene z aktom o neto ničelnih emisijah.

Če bom potrjena, bom preučila načine za nadaljnjo racionalizacijo poslanstva evropskega inštituta za inovacije in tehnologijo, izboljšanje sinergij z drugimi inovacijskimi instrumenti, okrepitev preglednosti in razširitev njegove osredotočenosti na spodbujanje novih talentov in krepitev podjetniških spretnosti. Njegovo delo na področju razvoja znanj in spretnosti lahko privede do sinergij s pobudami, kot je sektorska evropska diploma, kar spodbuja razvoj in priznavanje nadnacionalnih programov, tudi v korist raziskovalcev, ki delajo v visokošolskem izobraževanju. Za doseg te ciljev bom tesno sodelovala z izvršno podpredsednico oziroma izvršnim podpredsednikom za ljudi, spretnosti in pripravljenost, da bi razvili skupen pristop med različnimi delovnimi področji v strateškem okviru unije spretnosti.

V skladu z Draghijevim poročilom bo spodbujanje umetne inteligence na vseh ravneh ključni element agende EU za konkurenčnost v prihodnjih letih in odločena sem, da bom močno prispevala k temu delu. V zvezi z novim Evropskim raziskovalnim svetom za umetno inteligenco bom, kot je navedeno v moji poslanici, tesno sodelovala z izvršno podpredsednico oziroma izvršnim podpredsednikom za tehnološko suverenost, varnost in demokracijo ter drugimi komisarji in komisarkami. To bo ključen izvedbeni element naše strategije za usmerjanje uvajanja umetne inteligence v znanosti in spodbujanje razvoja znanj in spretnosti, v skladu z inovacijskim svežnjem na področju umetne inteligence in uradom za umetno inteligenco. Evropski raziskovalni svet za umetno inteligenco bo z združevanjem virov in spodbujanjem javno-zasebnega sodelovanja zgradil kritično maso, ki je potrebna za ohranitev naše znanstvene prednosti v dobi umetne inteligence. Hkrati bosta Evropski raziskovalni svet in Evropski svet za inovacije še naprej na splošno podpirala pionirske raziskave in prodorne inovacije na področju ali s pomočjo umetne inteligence, njun prispevek pa bo v celoti upoštevan pri razvoju evropskega raziskovalnega sveta za umetno inteligenco. Ta bo temeljil na obsežnem posvetovanju z deležniki.

5. Kaj je po vašem mnenju glavni namen okvirnih programov EU za raziskave in inovacije ter dodana vrednost financiranja EU? Kaj boste storili v zvezi s stalno potrebo po posodobitvi programa? Ali boste podprli znatno povečanje proračuna programa Obzorje Evropa in programa, ki ga bo nasledil? Kako boste na splošno zaščitili proračun EU, namenjen politikam na področju raziskav in inovacij? Kako nameravate povečati udeležbo MSP v programu in spodbuditi javno-zasebna partnerstva?

Okvirni programi EU za raziskave in inovacije, določeni v Pogodbi, so že 40 let ključnega pomena za napredek EU na področju znanosti, tehnologije in inovacij. Okvirni program obravnava svetovne izzive, od podnebja do zdravja, in spodbuja konkurenčnost EU s prelomnimi raziskavami in inovacijami.

Okrepitev znanstvenih in tehnoloških temeljev Evrope je mogoče doseči s spodbujanjem znanstvene odličnosti, čezmejnega sodelovanja, inovacij in našega dinamičnega ekosistema raziskovalcev, inovatorjev in industrij. Uravnotežen pristop k mednarodnemu sodelovanju je in mora ostati ključen del naše politike, saj povezuje raziskovalne in inovacijske ekosisteme za reševanje svetovnih izzivov ter spodbuja vzajemnost, enake konkurenčne pogoje na svetovni ravni ter strateško avtonomijo in gospodarsko varnost Evrope.

Dodana vrednost financiranja EU je v tem, da omogoča sodelovanje v velikem obsegu in ustvarja priložnosti, ki jih države članice same ne bi imele. Izkorišča skupno moč držav članic ter spodbuja čezmejno in medsektorsko sodelovanje. Financiranje EU lahko pomaga pri odpravljanju nedelovanja trga, zlasti pri prelomnih tehnologijah z visokim tveganjem, ter pri zmanjševanju podvajanja in vzpostavljanju enotnih standardov. Olajšuje dostop do infrastrukture in povečuje mobilnost. Rezultati programa Obzorje 2020 potrjujejo gospodarske in družbene koristi financiranja EU: pričakuje se, da bo vsak vložen evro do leta 2040 mobiliziral od pet do enajst evrov.

Pred nami je oblikovanje prihodnjega večletnega finančnega okvira in njegovih instrumentov. V sodelovanju s komisarjem oziroma komisarko za proračun, boj proti goljufijam in javno upravo bomo najprej morali razmisliti o tem, kaj želimo financirati, da bi nato ugotovili, kako lahko najbolje uresničimo svoje cilje in dosežemo čim boljše rezultate na terenu, pri čemer se bomo oprli na izkušnje, pridobljene v okviru programa Obzorje Evropa. Novi in okrepljeni 10. okvirni program se bo lahko oprl na rezultate nedavnih ocen, vključno s poročilom skupine na visoki ravni („Usklajevanje, ukrepanje, pospešitev“) in priporočili iz Draghijevega poročila. Če pridobim vaše zaupanje, želim zagotoviti enostavnejši in hitrejši dostop do financiranja raziskav EU, učinkovitejše financiranje in uskladitev s prednostnimi nalogami politike EU, prav tako pa zmanjšati breme poročanja za nosilce projektov. Enostavnejša in jasnejša pravila bodo povečala učinek programa in privabila več novih udeležencev z različnih področij in različnih velikosti, vključno z MSP, zagonskimi podjetji in podjetji v razširitveni fazi. Okrepiti moramo uporabo digitalnih orodij, vključno z umetno inteligenco, da bi bolje obveščali in podpirali udeležence ter povečali uporabo poenostavljenih obrazcev financiranja, kot so pavšalni zneski in stroški na enoto za osebje. Prizadevala si bom tudi za zmanjšanje upravnega bremena, vključno z odvečnimi zahtevami glede poročanja.

V skladu s političnimi usmeritvami izvoljene predsednice se odločno zavzemam, da bi raziskave, inovacije, znanost in tehnologijo postavili v središče našega gospodarstva, in sicer s povečanjem izdatkov za raziskave, da bi se lahko v naslednjem okvirnem programu bolj osredotočili na strateške prednostne naloge, prelomne temeljne raziskave in prodorne inovacije ter znanstveno odličnost. Zavežujem se, da si bom prizadevala za takšno politiko raziskav in inovacij, ki bo spodbujala konkurenčnost Evrope. Draghijevo poročilo v zvezi s tem vsebuje zelo pomembna priporočila in močno poudarja pomen današnjih naložb za našo srednje- in dolgoročno konkurenčnost. Prizadevala si bom tudi za krepitev raziskovalnih in inovacijskih sistemov ter financiranja zagonskih podjetij in podjetij v razširitveni fazi v vseh državah članicah in regijah in v sodelovanju z njimi.

Doseganje cilja 3 % BDP za naložbe v raziskave in razvoj je skupna odgovornost EU in držav članic. Zavzemala se bom za tesnejše usklajevanje med naložbami EU ter nacionalnimi in regionalnimi naložbami, da bi čim bolj povečali učinek in dosegli pravo evropsko unijo raziskav in inovacij. Na podlagi izkušenj, pridobljenih v okviru Evropskega sveta za inovacije in programa InvestEU, bomo moč našega proračuna uporabili za spodbujanje in zmanjševanje tveganja zasebnih naložb v naše skupne cilje.

In nazadnje, če bom potrjena, si bom prizadevala povečati udeležbo MSP in okrepiti javno-zasebna partnerstva. MSP so ključna gonilna sila rasti in inovacij. Novi evropski akt o inovacijah bo spodbujal inovacijam in MSP prijazno okolje, odpravil pravne ovire in uskladil regulativne pogoje med državami članicami. Poenostavila bom dostop za podjetja v zgodnji fazi in s poenostavitvijo in prilagojeno podporo privabila nove udeležence, jih vključila v poslovna omrežja in okrepila njihove tehnološke zmogljivosti. Nadalje bom raziskala potencial evropskih partnerstev, vključno s skupnimi podjetji, za spodbujanje javnih in zasebnih naložb. Moj pristop bo odražal spreminjajoče se prednostne naloge in spodbujal sinergije z drugimi instrumenti in programi financiranja, kot so pomembni projekti skupnega evropskega interesa in kohezijski skladi.

Podpora Evropskega parlamenta pri vseh teh nalogah je ključnega pomena, zato nameravam tesno sodelovati z vami.

6. Kateri konkretni ukrepi so po vašem mnenju potrebni za dolgoročno strategijo za spodbujanje evropske raziskovalne infrastrukture, vključno s tehnološko infrastrukturo? Kakšna je po vašem mnenju vloga raziskovalnih in inovacijskih ekosistemov? Kako nameravate odpraviti razkorak na področju inovacij in raziskav v EU? Katere ukrepe v zvezi s tem nameravate razširiti? Kako se boste lotili sedanjih izzivov na področju naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike, vključno z nizko udeležbo žensk? Kako boste spodbujali raziskave in akademsko svobodo? Kako si boste prizadevali za nadaljnji razvoj novega evropskega Bauhauusa?

Če bom potrjena, bom predstavila evropsko strategijo za raziskovalne infrastrukture, ki bo evropskim raziskovalcem in inovatorjem zagotovila dostop do vrhunskih zmogljivosti in storitev ter jim omogočila, da jih v celoti izkoristijo, pri čemer bo poudarek na industriji, MSP in zagonskih podjetjih.

Močni in povezani ekosistemi na področju raziskav in inovacij so bistveni za konkurenčno, trajnostno in odporno Evropo. V EU ti ekosistemi temeljijo na naši trdni raziskovalni bazi, zaradi česar smo na drugem mestu na svetovni ravni, kar se tiče znanstvenih prispevkov. Vendar so nas na nekaterih področjih druga razvita gospodarstva prehitela. Za to je delno odgovorna razdrobljenost naših raziskovalnih in inovacijskih ekosistemov, saj so med državami in regijami velike razlike v uspešnosti. Če bom potrjena, bom okrepila evropski ekosistem za inovacije s finančnimi in regulativnimi orodji, ki bodo podpirali prelomne inovatorje, zagonska podjetja in podjetja v razširitveni fazi. Na podlagi ukrepov novega evropskega programa za inovacije bosta v zvezi s tem ključnega pomena strategija EU za zagonska podjetja in podjetja v razširitveni fazi ter evropski akt o inovacijah.

Če želimo čim bolj povečati potencial vseh evropskih držav, je treba nujno odpraviti razkorak na področju raziskav in inovacij. V zvezi s tem že delujejo ukrepi za izboljšanje raziskovalne odličnosti, pri čemer se je stopnja uspešnosti upravičencev iz držav s potencialom za izboljšanje raziskovalne odličnosti v programu Obzorje Evropa v primerjavi s programom Obzorje 2020 povečala. Evropski inštitut za inovacije in tehnologijo prispeva k odpravljanju inovacijskega razkoraka v EU, zlasti s svojim lokalnim pristopom kot največjim inovacijskim ekosistemom v Evropi, ki je prisoten na terenu v državah članicah EU in zunaj nje, ter z regionalno inovacijsko shemo Evropskega inštituta za inovacije in tehnologijo. Pozorno bom upoštevala stališča Evropskega parlamenta o odpravljanju razkoraka na področju raziskav in inovacij ter se ustrezno posvetovala z državami članicami in deležniki.

Številne evropske države se soočajo z znatnim pomanjkanjem diplomantov s področja naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike (področja STEM), povpraševanje po takih strokovnjakih pa se v vseh panogah povečuje. To pomanjkanje resno ogroža konkurenčnost Evrope v strateških sektorjih, kot sta energija iz obnovljivih virov in napredna proizvodnja. Če bom potrjena, bom podpirala študente, ki diplomirajo iz programov s področij STEM, da pridobijo več praktičnih izkušenj na področju raziskav, reševanja problemov in aplikacij v resničnem svetu. To bo pomagalo zapolniti vrzel med akademskim znanjem in potrebami industrije ter olajšalo prehod diplomantov na trg dela. Močno bom podpirala pobude za povečanje deleža žensk, ki diplomirajo s področij STEM, kot del akcijskega načrta za ženske na področju raziskav, inovacij in zagonskih podjetij/podjetij v razširitveni fazi.

V celoti se zavežujem, da bom še naprej ohranjala svobodo znanstvenega raziskovanja. To je osrednjega pomena za akademsko svobodo, kot je opredeljena v členu 13 Listine o temeljnih pravicah. Podpiram v pravem trenutku vloženo resolucijo Evropskega parlamenta o zaščiti svobode znanstvenega raziskovanja iz januarja 2024, v kateri poziva Komisijo, naj predstavi predlog za zaščito in spodbujanje svobode znanstvenega raziskovanja, in se zavežujem, da jo bom obravnavala v okviru akta o evropskem raziskovalnem prostoru. Ta bo med drugim temeljil na delu Evropskega parlamenta.

Če bom potrjena, bom v skladu s svojo poslanico podprla komisarko oziroma komisarja za okolje, odpornost v zvezi z vodo in konkurenčno krožno gospodarstvo pri njenih oziroma njegovih prizadevanjih za nadaljnji razvoj novega evropskega Bauhauusa. Okrepila bom prispevek raziskav in inovacij k njegovemu razvoju in izvajanju, od temeljnih raziskav do testiranja in predstavitve. Raziskave in inovacije lahko z inovativnim, vključujočim in trajnostnim oblikovanjem podprejo novi evropski Bauhaus pri oživljanju evropskih sosesk.

7. Kakšna je vaša vizija za strategijo EU za zagonska in razširitvena podjetja ter katere ukrepe boste predlagali, da bi spodbudili njihov razvoj? Katere pobude boste sprejeli za povečanje inovacij v EU? Kako nameravate okrepiti vezi med politikami za raziskave in inovacije, industrijsko politiko in kohezijsko politiko? Katere konkretne ukrepe bi bilo treba po vašem mnenju vključiti v akt o naprednih materialih?

Moja splošna vizija strategije EU za zagonska podjetja in podjetja v razširitveni fazi je spodbujanje inovacijam prijaznega okolja, ki evropskim inovativnim podjetjem omogoča enostavnejšo in hitrejšo rast in širitev na enotnem trgu.

Glavni izzivi, ki ovirajo razvoj evropskega ekosistema zagonskih podjetij, so težave pri dostopu do kapitala in trga ter regulativna razdrobljenost, ki ustvarja upravne ovire. To vodi v beg talentov in selitev uspešnejših podjetij iz EU. Omogočiti moramo, da bodo evropska zagonska podjetja in podjetja v razširitveni fazi rasla in uspevala v Evropi ter postala konkurenčna na svetovni ravni.

Eden najpomembnejših izzivov za zagonska podjetja in podjetja v razširitveni fazi v Evropi je dostop do kapitala, zlasti za podjetja na področju prelomnih inovacij z visokim tveganjem. Strategija bo vključevala ukrepe za razširitev dostopa do tveganega kapitala in izboljšanje financiranja z razširitvijo Evropskega sveta za inovacije (EIC). Sodelovala bom s komisarjem oziroma komisarko za demokracijo, pravosodje in pravno državo, odgovornim oziroma odgovorno za pripravo 28. režima, ki bo inovativnim podjetjem v pomoč pri rasti, zagotavljal pa bo tudi enostavnejši usklajen sklop pravil, ki bodo veljala za vso Unijo. Prav tako bom sodelovala s komisarko oziroma komisarjem za finančne storitve ter unijo prihrankov in naložb, da bi izboljšali dostop do različnih virov financiranja z razvojem unije prihrankov in naložb, ki bo zajemala unijo kapitalskih trgov in bančno unijo.

Da bi zagonskim podjetjem pomagali pri širitvi, bi morala strategija vključevati tudi ukrepe za izboljšanje dostopa do trgov. Cilj prihodnje revizije direktive o javnem naročanju, napovedane v političnih usmeritvah, bo zlasti posodobitev in poenostavitev naših pravil o javnem naročanju, zlasti ob upoštevanju zagonskih podjetij in inovatorjev v EU.

Močni ekosistemi so bistveni za uspeh zagonskih podjetij in podjetij v razširitveni fazi. Strategija bo podpirala ukrepe za spodbujanje sodelovanja med univerzami, raziskovalnimi ustanovami, industrijo in zagonskimi podjetji. Zagonska podjetja za inovacije in rast potrebujejo tudi tehnološko infrastrukturo, vključno z digitalno, ki bi jo bilo treba prav tako obravnavati.

Nenazadnje pa bomo predlagali tudi konkretne ukrepe za privabljanje in zadrževanje talentov. Temeljili bodo na obstoječih pobudah, hkrati pa opredelili in odpravili morebitne vrzeli v znanjih in spretnostih ter zmanjšali razlike med spoloma v sistemu raziskav in inovacij ter zagonskih podjetij in podjetij v razširitveni fazi.

Jasno je, da bi morala strategija odražati „vsevladni pristop“ in temeljiti na tesnem sodelovanju z državami članicami, pri čemer bi morala na vseh področjih politike opredeliti vzode, s katerimi bi lahko zagonska podjetja in podjetja v razširitveni fazi v EU postala uspešnejša. Prednostne naloge, določene v strategiji, bodo pod mojim vodstvom, če bom potrjena, v okviru novega evropskega akta o inovacijah obravnavane in preoblikovane v konkretne ukrepe, vključno z zakonodajnimi predlogi.

Delo v zvezi s strategijo EU za zagonska podjetja in podjetja v razširitveni fazi bi se moralo začeti s celovito analizo na podlagi Draghijevega poročila. Če bom potrjena, bom objavila poziv k predložitvi dokazov in začela ciljno usmerjeno posvetovanje z deležniki.

Zavezujem se, da bom v tem procesu sodelovala z Evropskim parlamentom in izvedla obsežna posvetovanja z deležniki iz našega ekosistema raziskav in inovacij.

Krepitev vezi med raziskovalno, inovacijsko, industrijsko in kohezijsko politiko je bistvena za skladen pristop, ki bo raziskave in inovacije postavil v središče našega gospodarstva. Poskrbela bom, da bo moj resor usklajen z industrijsko in kohezijsko politiko EU ter smiselno vključen v delo kolegija. V skladu s svojo poslanico bom prispevala k pobudam, kot sta čisti industrijski dogovor in akt o pospeševanju razogljičenja industrije, ki bosta imela pomembno raziskovalno in inovacijsko razsežnost. Kar zadeva sinergije med programi financiranja EU, se bom skupaj z drugimi komisarji in komisarkami osredotočila na usklajevanje pravil, preprečevanje podvajanja ter povečanje učinka naložb držav članic v raziskave in inovacije. V okviru sedanjega proračuna bom poudarek namenila zagotavljanju, da se rezultati raziskav, ki se financirajo iz naših okvirnih programov, uvajajo in razširjajo prek Evropskega sklada za regionalni razvoj, Sklada za inovacije, programa InvestEU in platforme za strateške tehnologije za Evropo (STEP), ki mobilizira sredstva iz 11 programov EU za razvoj in proizvodnjo strateških tehnologij.

Napredni materiali so ključni za uspeh zelenega in digitalnega prehoda. Če bom potrjena, si bom z aktom o naprednih materialih prizadevala vzpostaviti okvir za izboljšanje dostopa do naprednih materialov in njihove proizvodnje v Evropi. Akt bo uskladal prizadevanja na področju raziskav, industrije in naložb, da bi zadostil našim tehnološkim potrebam, hkrati pa zmanjšal strateške odvisnosti. V sodelovanju z raziskovalci in industrijo ter preostalim delom kolegija bom opredelila vrzeli in prednostne potrebe po naprednih materialih, zlasti za čiste tehnologije in krožno gospodarstvo. Akt bo spodbujal zasebne naložbe, javna naročila in pomembne projekte skupnega evropskega interesa ter razvijal ključno digitalno infrastrukturo.

Vprašanje Odbora za kulturo in izobraževanje

8. Kako po vašem mnenju medsebojno vplivajo evropski izobraževalni prostor, evropski visokošolski prostor in evropski raziskovalni prostor? Kakšne so po vašem mnenju sinergije med programi financiranja na teh različnih področjih in podporo EU naslednji generaciji raziskovalcev, če upoštevamo sodelovanje med akademskimi, zasebnimi in javnimi subjekti ter napredek pobude za zaveznitvo evropskih univerz? Kako nameravate v povezavi z navedenim zagotoviti, da bo evropski visokošolski prostor bolj dostopen in vključujoč za vse, hkrati pa izboljšati sodelovanje in izmenjavo z univerzami po svetu?

Visokošolske institucije so temeljni akterji na področju raziskav in inovacij v Evropi in so zato osrednji del evropskega raziskovalnega prostora. Učinkovita povezanost evropskega izobraževalnega prostora, evropskega visokošolskega prostora in evropskega raziskovalnega prostora je odskočna deska za uresničitev prizadevanj Evrope, da prevzame vodilno vlogo v svetovnem, na znanju temelječem in visoko konkurenčnem gospodarstvu. Zavezana sem ustvarjanju nadaljnjih sinergij med izobraževanjem, raziskavami in inovacijami ter prispevanju k sočasnemu izvajanju politik evropskega izobraževalnega prostora in evropskega raziskovalnega prostora. Če bom potrjena, si bom prizadevala za doseg tega cilja v tesnem sodelovanju z izvršno podpredsednico oziroma izvršnim podpredsednikom za ljudi, spretnosti in pripravljenost.

Evropski izobraževalni prostor vzpostavlja okvir, v katerem je kakovostno izobraževanje dostopno vsem, ter podpira vseživljenjsko učenje, nemoteno mobilnost in transnacionalno sodelovanje. Temelji na širšem medvladnem bolonjskem procesu in spodbuja večjo skladnost v evropskem visokošolskem izobraževanju. Evropski raziskovalni prostor omogoča nemoteno okolje za odličnost na področju raziskav in inovacij.

Evropski izobraževalni prostor in evropski raziskovalni prostor spodbujata več sodelovanja med akademskimi ustanovami in neakademskimi partnerji, kot je industrija, in vladami. Njun skupni cilj je odpraviti ovire za ustvarjanje in kroženje znanja v EU ter za prost pretok talentov in ljudem omogočiti enostavno prehajanje med izobraževalnimi in raziskovalnimi sistemi ter neakademskim sektorjem. Če bom potrjena, bom skupaj z izvršno podpredsednico oziroma izvršnim podpredsednikom za ljudi, spretnosti in pripravljenost prispevala k oblikovanju resničnega evropskega prostora, v katerem bodo lahko znanje, spretnosti in talenti prosto krožili za namene študija ali dela v drugi državi članici. Prav tako si bom še naprej prizadevala za vzpostavitev povezav med akademskim, poslovnim in vladnim sektorjem, in sicer z osredotočanjem na ustvarjanje medsebojno povezanih okolij, ki spodbujajo inovacije, napredek in priložnosti za vse.

Visokošolske institucije imajo edinstven položaj na stičišču izobraževanja, raziskav in inovacij. Ključnega pomena je tesnejše sodelovanje univerz po vsej Evropi ter sodelovanje z zasebnim in javnim sektorjem. Transnacionalno sodelovanje je pogoj, da se sedanjim in prihodnjim generacijam raziskovalcev zagotovijo kompetence in spretnosti, ki jih evropske družbe potrebujejo za uspeh v vse bolj povezanem svetu, na primer s skupnimi evropskimi diplomami v specializiranih sektorjih. Evropska diploma bo olajšala združevanje virov in strokovnega znanja ter učencem omogočila dostop do najsodobnejših spretnosti in znanj, ki so ključnega pomena v nastajajočih sektorjih, kot so zelene tehnologije in digitalne industrije. Večina univerz v Evropi si prizadeva za združevanje strokovnega znanja in kombiniranje dopolnjujočih se prednosti, ki niso na voljo v nobeni posamezni instituciji, da bi diplomante in udeležence v vseživljenjskem učenju opremile s temi strateškimi in v prihodnost usmerjenimi spretnostmi. To je bila ena od gonilnih sil za nastanek 64 zaveznitvev evropskih univerz v sinergiji z ukrepi Marie Skłodowske-Curie in Evropskega inštituta za inovacije in tehnologijo.

Pobude Evropskega inštituta za inovacije in tehnologijo, kot so pobuda za talente na področju globokih tehnologij ali akademije za spretnosti, zagotavljajo prepotrebna sektorska znanja in spretnosti za kritične industrijske sektorje (evropska akademija za baterije, evropska akademija za sončno energijo, akademija za surovine, akademija za napredne materiale in akademija za vetrno energijo).

Ukrepi Marie Skłodowske-Curie ponazarjajo, kako sinergije med visokošolskim izobraževanjem in raziskavami podpirajo usposabljanje, spretnosti, poklicni razvoj in mobilnost raziskovalcev ter omogočajo odlične raziskave in inovacije z velikim učinkom. Ta prizadevanja v povezavi s programom Erasmus+ zagotavljajo bistveno podporo naslednji generaciji raziskovalcev in spodbujajo medsektorsko sodelovanje med akademskimi in neakademskimi akterji. V načrtu za podporo ženskam na področju raziskav, inovacij in zagonskih podjetij/podjetij v razširitveni fazi se bom posebej osredotočila na spodbujanje sodelovanja znanstvenic pri teh ukrepih.

Vključenost in dostopnost ostajata glavni prednostni nalogi našega raziskovalnega in visokošolskega sektorja. Te cilje želim še naprej podpirati, tudi s podpiranjem prizadevanj za okrepitev zaveznitvev evropskih univerz, ki vključujejo univerze iz vseh delov Evrope, vključno s podeželskimi območji in najbolj oddaljenimi regijami.

Zavezništvom evropskih univerz je priključenih tudi več kot 30 ukrajinskih univerz. Če bom potrjena, si bom prizadevala za poglobitev sodelovanja z univerzami po vsem svetu ter spodbujala skupne izobraževalne in raziskovalne dejavnosti. Evropa lahko z vzpostavitvijo močnih svetovnih partnerstev okrepi svoj svetovni vpliv ter privabi in zadrži najboljše talente. To je predpogoj za še uspešnejšo Evropo.